

UDVARHELY VÁRMEGYE HIVATALOS LAPJA

ellaitheini

Megjelenik minden csütörtökön.

Tizedik évfolyam.

4. szám.

Szerkeszti:

Székelyudvarhely, 1912. jan. 25.

Előzetési ára: községeknek, valamint kör-
és községi jegyzőknek egész évre 6 korona.
Egyes szám ára 50 fillér.

Dr. Keith Ferenc
várm. tb. főjegyző.

Kiadja: Becsek D. Fia könyvnyomdája Székely-
udvarhely; Árpád-utca 3 szám, hová az elő-
zetési pénzek kuldendők.

I. Vármegyei szabályrendeletek és közérdekű határozatok.

36.

Udvarhelyvármegye közigazgatási bizottságától.

Szám: 2653—1911. kgb.

Tárgy: A körorvosok időközi látogatási és
rendelési napjainak megállapítása.

Véghatározat.

1. A közigazgatási bizottság az 1908. évi
XXXVIII. t. cz. 20. §-a alapján kimondja azt, hogy
minden körorvos rendes körútjait minden hónap
első felében, a rendelési napokat pedig minden
hónap második felében köteles megtartani.

Ezen időközökön belül a közigazgatási bizott-
ság az egyes napokat nem tüzi ugyan ki, minden
körorvost azonban kötelez, hogy évenként deczem-
ber hónap elején a következő évre, illetve első
alkalommal az ezen határozat közzétételét követő
hónap elején az 1912. évre a járási főszolgabíró-
hoz kimutatást terjesszen be, mely kimutatás pon-
tosan fel tüntesse, hogy a községekben mely
napokon és mely időben fogja megtartani rendes
körútjait és a jelen határozat 2 példányban irt
községekben mely napokon és mely időben fog
rendelést tartani; a főszolgabírákat pedig kötelez-
zük arra, hogy ezen kimutatásokat a körök köz-
ségeivel közöljék és intézkedjenek, hogy a kimu-
tatások a községházakon, illetőleg a rendelő helyi-
ségekben mindenki részéről könnyen hozzáférhető
helyen kifüggesztessenek.

Rendelő helyiségekül a községházakat jelöl-
jük ki.

2. Kimondjuk, hogy a körorvosok külön
rendelési napokat a következő községekben köte-
lesek tartani és pedig: az I. orvosi körben Bögző-
ben és Farkaslakán; a II. orvosi körben Fenyéden,
Oroszhegyen és Zetelakán; a III. orvosi körben
Felsősófalván és Korondon; a IV. orvosi körben
Kápolnásfaluban és Lövétén; az V. orvosi körben
Székelyszenterzsébeten, Székelyvéczkén és Ujszé-
kelyen; a VI. orvosi körben Kobátfalván, Simén-

falván, Nagygalambfalván és Szentábrahámban;
a VII. orvosi körben Bözödön, Siklódon és Firtos-
martonosban; a VIII. orvosi körben Homoród-
benében és Székelyderzsben; a IX. orvosi körben
Homoródszentpálon, Székelydályában és Székely-
zomborban; a X. orvosi körben Homoródalmá-
son, Kányádon és Telekfalván; a XI. orvosi kör-
ben Bardoczon, Kisbaczonban és Vargyason.

3. A közigazgatási bizottság az alispán által
bemutatott körorvosi naplót tudomásul veszi s
alispánt felhívja, hogy e tekintetben a továbbiakra
nézve a saját hatáskörében intézkedjék.

Ezen határozatunk ellen 15 nap alatt a m.
kir. Belügyminiszter urhoz intézendő és a köz-
igazgatási bizottsághoz benyújtandó felelőbeszédnek
van helye.

Ezen határozatunkat közzétesszük a Hiva-
taloS Lapban, megküldjük a vármegye alispán-
jának, a járási főszolgabíráknak és az összes
körorvosoknak.

Udvarhelyvármegye közigazgatási bizottsá-
gának Székelyudvarhelyen, 1912. évi január hó
13-án tartott üléséből.

Sebesi, alispán, h: elnök.

III. Általános jellegű, de további intéz- kedést nem igénylő rendeletek, értesíté- sek és más közlemények.

37.

Szám: 364—1912. alisp.

Tárgy: A községi zárszámadások kellő idő-
ben teljesítendő felterjesztése.

A három járási főszolgabírónak, valamennyi
községi és körjegyzőnek és a községi előjárásá-
goknak.

Előfordult esetekből alkalman volt észlelni,
hogy egyes községi előjáróságok a megelőző évi
zárszámadásait még az év végéig sem készí-
tették el s a községi képviselőtestület által letár-
gyaltatva nem terjesztették a vármegye törvény-

hatósági bizottsága elé.

Mint hogy ez az eljárás szabálytalan és meg nem engedhető, szigoruan utasítom az előjáróságokat, illetve az illetékes jegyző urakat, hogy a zárszámadásokat az év végén mindig rendesen állítsák össze és azok szabályszerű letárgyalásáról akként gondoskodjanak, hogy a számadások minden év február havának 15-ik napjáig a községi képviselőtestület által letárgyalva a vonatkozó összes mellékletekkel együtt járási főszolgabiroókhoz felülvizsgálat végett beterjesztetessenek.

A főszolgabíró urakat pedig utasítom, hogy a számadásokat sürgősen vizsgálják felül s azokat az összes mellékletek csatolása mellett javaslatukkal kiegészítve még oly időben terjesszék be hozzám, hogy a törvényhatósági bizottság tavaszi közgyűlésére előkészíthetők és ott letárgyalhatók legyenek.

Székelyudvarhely, 1912. január 12-én.

Sebesi, alispán.

38.

M. kir. posta- és távirdaigazgatóság, Kolozsvár.
Szám: 44102—1911.

A vármegye tekintetes alispánjának

Székelyudvarhely.

A törvényhatósági távbeszélő forgalomban tett megfigyelések során azt tapasztaltam, hogy a hivatalos állomások előfizetőinek egynemelyike a náluk kizárólag hivatalos használatra berendezett távbeszélőn magánbeszélgetéseket is folytatnak, daczára a telefon használatra vonatkozó »Szabályzat« 42. pontjában foglalt azon rendelkezésnek, hogy a hivatalos állomásokat másra, mint hivatalos beszélgetésekre, használni nem szabad, sőt nemcsak, hogy a saját tilos beszélgetéseikkel követnek el visszaélést, hanem az illető hivatal kötelékébe nem tartozó egyéneknek is megengedik távbeszélőjük használatát.

A hivatalos távbeszélők ezen meg nem engedett használata a postát jövedékében érzékenyen károsítja és a mellett megnehezíti azokra nézve, akik mint magánelőfizetők kívánják azokat igénybe venni és hátráltatja a hivatalos beszélgetések lebonyolítását is, tehát egyenesen káros hatással van egyszermind a közszolgálat menetére.

Ezen sajnálatos rendellenességek kiküszöbölése végett a törvényhatósági távbeszélő vonalak jogos használatát a kerületbeli távbeszélő hivatalokat a hivatalos távbeszélő állomások fokozottabb ellenőrzésére utasítom, meghagyva, hogy ha tilos magánbeszélgetést észlelnek, az esedékes beszélgetési díjakat a beszédet kezdeményező hivatalos állomás előfizetőjétől szedjék be.

Felkérem tehát a tekintetes címet, hogy — részben az emiatt bekövetkező panaszok elhárítása céljából is — szíveskedjék saját hatáskörében szin én odahatni, hogy a vármegyei távbeszélő hálózatba kapcsolt közigazgatási hatóságok, hivatalok, közegek és községek a hivatalos (kedvez-

ményes díjat fizető) állomásokat kizárólag csak hivatalos beszélgetésre használják.

Kolozsvár, 1911. december 31-én.

Dernyei, s. k.

Szám. 60—912. alisp.

Székelyudvarhely város tanácsának, a főszolgabíráknak, s a távbeszélővel bíró községeknek.

Fenti átiratot azzal a felhívással közlöm, hogy szabályellenes magánbeszélgetésekre a hivatalos távbeszélőt ne használják, se mások által használni ne engedjék.

Székelyudvarhely, 1912. évi jan. 16 án.

Sebesi, alispán.

39.

Magyar királyi földmivelésügyi miniszter.
131688—IV/1911. szám.

Valamennyi vármegyei törvényhatóságnak.

Felhivom a vármegye közönségét, miszerint az érdekelteket azonnal utasítsa, hogy a mennyiben a köztenyésztésben mutatkozó bika és kan szükségletüket állami közvetítéssel kárbiztosítás, esetleg részletfizetés és méltánylát érdemlő esetekben bizonyos százalék árengedmény elnyerése mellett ohajtanák földözni, ily irányú kérelmükkel forduljanak mielőbb az illetékes m. kir. gazdasági felügyelőségekhez.

Egyidejűleg értesitem a vármegye közönségét, hogy adománykép apaállatokat nem engedélyezek, hasonlóan nem vagyok hajlandó az állami közvetítéssel elhelyezett apaállatok vételára fejében vállalt fizetési kötelezettségeket sem egészben, sem részletben elengedni, sem pedig a fizetési határidő meghosszabbítását engedélyezni, miért is ily értelmű kérvények felterjesztése a jövőben mellőzendő.

Budapest, 1912. január. 12.

A miniszter helyett:

Bartóky, s., k.
államtitkár.

Sz. 436—912. alisp.

Valamennyi főszolgabíró, Székelyudvarhely város polgármestere és valamennyi községi előjáróságnak.

Fenti rendeletet tudomás és ahhoz lendő alkalmazkodás végett közlöm.

Székelyudvarhelyen, 1912. évi jan. hó 17.

Sebesi, alispán.

40.

M. kir. Földmivelésügyi miniszter.
121380—III/1—911. szám.

Valamennyi városi és vármegyei törvényhatóságnak.

Egy felmerült esetből kifolyólag hozzám intézett azon kérdésre nézve, hogy sóval páczolt hus mikor tekinthető huskészítménynek az országos állategészségügyi tanács véleményének meghallgatása után, a husvizsgálók megfelelő utasítása végett következőkről értesitem a törvényhatóságot.

Nagy általánosságban kétféle eljárás szerint szokás a húst páczolni. Az egyik az ugynevezett gyors páczolási eljárás, mely abban áll, hogy a husba konyhasóból, salétromsavból és esetleg bórsavból készített oldat fecskendeztetik be, az ily módon készített hus felülete pedig konyhasóval jól bedörzsöltetik. Ezután a hus kövekkel megrakott deszkalappal befödendő hordókba vagy kádakba helyeztetik, majd annyi sós páczt öntetik rá, hogy a húst ellepje. A másik eljárásnál, amely lassu páczolási eljárásnak is nevezetik, a hus felülete csupán konyhasóval dörzsöltetik be és azután a hordókba rakott hus rétegenként újból beszóztatik. Ebben az esetben is képződik idővel lé a hordókban, ez azonban csaknem kizárólag a husból származik, illetőleg a só által a husból kivont vízből áll.

Az előbbi módszer szerint páczolt hus, ha csak még külön füstölés után nem konzerválják, nem tartható el hosszabb ideig és inkább csak gyors fogyasztásra való, míg az utóbb ismertetett módon konzervált hus, mert víztartalma nagyon kevés, hosszabb eltartásra is alkalmas.

Ami a páczolás időtartalmát illeti, az a páczolási módoknál is változatosabb és első sorban a páczoló lé erősségétől vagyis sótartalmától, a páczolás céljaira szolgáló helyiség hőmérsékletétől és az egyes husdarabok vastagságától függ, de lényegesen befolyásolja a páczolás időtartamát az is, hogy az állatot, amelynek husát páczolják, milyen takarmányon tartották, hogy vajjon az állatot levágás előtt kellően pihen ették és koplaltatták-e s végül, hogy a páczolandó husból milyen husarút szándékoznak előállítani.

A páczolás időtartama általánosságban 1—14 nap között változik, bizonyos huskészítmények előállítására szolgáló húst azonban 6—8 hétig, sőt 3—4 hónapig is szokás páczolni.

Azt a körülményt tehát, hogy valamely huskészítményt miképen és mennyi ideig páczoltak, az elmondottak szerint alig volna lehetséges a husvizsgálat folyamán megállapítani.

De a husvizsgálati rendelet szempontjából nem is ez a fontos, hanem csupán annak a kiderítése szükséges, hogy valamely huskészítmény sózás után konzervált avagy friss hus-e? Ennek felismerése pedig nem okoz nagyobb nehézséget és abban áll, hogy a huskészítmény metszés lapja, vagyis mélyebb rétegei veendőkhöz beható szemle alá, annak megállapítása céljából, vajjon a hus a páczolás következtében mélyebb rétegeiben is elvesztette-e a friss husra jellemző sajátosságokat, vagy sem?

Ha azután ezen vizsgálat folyamán az derül ki, hogy a hus nemcsak a felületen, hanem a mélyebb rétegeiben sem mutatja a friss hus saját-

ságait, akkor a hus, a vizsgálati rendelet szempontjából sózott husnak minősítendő, míg olyan esetekben, amikor a husnak csak a felülete változott el a sózás következtében, mélyebb rétegei pedig a friss hus tulajdonságait, habár csak a főbb tekintetekben is, megtartották, a húst friss husnak kell minősíteni.

Azok az elváltozások, amelyek a husban sózás következtében létrejönnek, a következők: A sózásútján konzervált hus az izomfestőanyag színváltozása folytán általában szürke, de ha a sós páczt hozzá kálicsalétrom is adatik, a nitritek behatására haemoglobinból haemorrhodin lesz és a sózott hus ennek folytán élénk vörös színt ölt, amely színeződés a hus főzése közben sem változik meg, míg tudvalevőleg az ugyancsak vörösszínű friss hus, a főzés közben szürke színű lesz. A sózott hus összeállása jóval tömöttebb, mint a milyen a friss hus konszisztenciája lenni szokott, metszés lapja sima, ellentétben a friss hus egyenetlen, többé kevésbé rostozott metszés lapjával. A sózott hus mindig alkalikus, a friss hus ellenben, hacsak nem romlott, vagy annyira friss, hogy a hulla — merevség még be nem állott — savanyu vegyhatású.

A sózott husnak nincs határozott szaga, a friss huson viszont az illető állatfajra jellemző specifikus szag érezhető, végül a friss huson sós íz, rendes körülmények között nem érezhető.

Annak a megállapítására, hogy valamely huskészítmény kellő módon és illetőleg kellő ideig lett-e kezelve sóval, a huskészítményben levő konyhasó kimutatására szolgáló vegyi próba is alkalmazható. Ezen próba megejtéséhez szükségessé reagens a következő:

100 cm. 3.2%-os pokolkőoldat 23³ normal ammoniákkal összerázandó és ehhez normalammoniakból cseppenként annyi adandó, míg a keletkezett csapadék eltűnik és a folyadék viztisztá lesz. Ezután ehhez még 40 cm.³ normal ammoniak adandó, majd az egész mennyiség desztillált vízzel 200 cm.³-re kiegészítendő és a reagens el-tartás céljából sárga üvegbe öntendő.

A próbát pedig olyan módon kell végezni, hogy a reagensből 20 gramm a kémlőcsőbe öntetik, ebbe a megvizsgálandó hus legmélyebb rétegéből kivágott mogyorónyi husdarabka tétetik és ez együtt néhányszor erősen összeráztatik.

Ha erre fehér, napvilágnál csakhamar megbarnuló csapadék keletkezik, sózottnak, ha ilyen csapadék nem keletkezik, a húst frissnek kell minősíteni.

Budapest, 1911. január hó 3 án.

A miniszter rendeletéből:

Csabay Béla s. k.,
miniszteri tanácsos.

Sz. 437--1911. alisp.

Valamennyi főszolgabíró, Székelyudvarhely város polgármestere, rendőrfőkapitánya és valamennyi községi előljárásának.

Fenti rendeletet tudomás és alkalmazkodás végett közlöm.

Székelyudvarhelyen, 1912. jan. 17.

Sebesi, alispán.

IV. Személyi hírek.

Uj anyakönyvvezető helyettes. A vármegye főispánja I. évi január 4-én kelt 898—911. sz. intézkedésével Szent János székelyvéczkei lakost az ugyanottani anyakönyvi kerületbe teljes hatáskörű anyakönyvvezető helyettesé kinevezte.

V. Pályázatok, hivatalos hirdetések és közövények.

Allati betegségek. *Sertésvész* megszűnt Kis-solymos, Belfalva, Buzödújfalu és Magyarfelek községekben.

Bivalyész megszűnt Recsenyéd községben.

Tölgyfaeladási hirdetmény. Székelyzsombor község udvarhelyvármegye közigazgatási erdeszeti bizottságának 1755—911. számú határozatával a Langodar nevű 33 5 k. hold erdejében kibélyezett 2683 m³ mü és 1584 m³ tűzifára becsült tölgyfaanyagot 1912. évi február hó 15-én d. e. 11 órakor a községházán zárt írásbeli ajánlatokkal össze kötött nyilvános szóbeli árverésen, kikiáltási áron felül, tövön az erdőben cladja.

Kikiáltási ár 62354 korona. Bánatpénz 10%.

Pót és utóajánlatok nem fogadtatnak el.

Részletes becslés, árverési és szerződési feltételt a Vargyasi m. kir. járási erdőgondnokságnál megtekinthetők.

Székelyzsombor 1912. január hó 12. Péter József, kjegyző. Rigó András, kbiró.

Versenyárgyalási hirdetmény. (43—192. sz.) Udvarhelyvármegye alispánja folyó évi 8566. alisp. sz. rendeletével a sepsiszentgyörgy—baconi ut 581—582. km. szakaszán levő 11. sz. beton áteresztő ujjáépítését 835 K 32 f. összeg erejéig engedélyezvén, ezen építés biztosítására zárt ajánlati versenytárgyalást hirdetek.

Felhivom mindazokat, akik a fent jelzett munkálatokat elnyerni ohajtják, hogy a vonatkozó ajánlatokat öt pecséttel lezárt borítékban a székelyudvarhelyi m. kir. államépítészeti hivatalnál 1912. évi február hó 7-én délelőtt 10 óráig nyújtsák be.

A munkák 1912. tavaszán fognak végrehajtatni

Az ajánlathoz a kért munkabér 5% ának megfelelő bánatpénz csatolandó, illetve a *székelyudvarhelyi* kir. adóhivatalnál letétbe helyezendő és a letéti vevény az ajánlathoz csatolandó lesz.

A versenytárgyalás az ajánlatok felbontásával — a fent megnevezett hivatalnál, az ajánlatok beadására kitűzött idő elteltével — fog megtartatni. Az ajánlatok felbontásánál az ajánlattevők, vagy azok igazolt képviselői jelen lehetnek.

Az ajánlatok felett Udvarhelyvármegye alispánja a »Közszállítási szabályzat« 25. §-ában megállapított határidőn belül dönt.

Az 1907. évi. III. t. cz. 13. és 14. §§-ai értelmében az ajánlattevő amennyiben ajánlata elfo-

gadtatnék, köteles a munka teljesítéséhez szükséges új gépeket, eszközöket, berendezési tárgyakat, az idézett törvényszakaszoknak megfelelően hazai gyárakból beszerezni és a munka teljesítéséhez hazai, első sorban magyar honos műszaki erőket, tisztviselőket, munkásokat stb. alkalmazni és ezen kötelezettség ellenőrzése céljából szükséges adatokat a munka ellenőrzésével megbízottnak rendelkezésére bocsátani.

Ezen kötelezettségek egyike, vagy másika alól felmentést az 1907. III. t. cz. 13. §-a értelmében csakis a keresk. miniszter ur adhat, azok bármelyikének áthágása esetén a kir. államépítészeti hivatalnak jogában áll — minden bírói beavatkozás nélkül — a szerződést felbontani és e mellett a munkát ajánlattevő kárára és veszélyére más módon biztosítani, vagy 20%-ot meg nem haladó kötbért kiszabni és a munka folytatását követelni.

A kiszabott kötbér a kereskedelmi és ipari alap javára esik.

Ezen kötelezettségek, vagy azok egyikének, kijátszása esetén az 1907. III. t. cz. 15. §-a értelmében jogában áll a m. kir. kereskedelemügyi miniszternek vállalkozót a jogkörébe eső ipari szállítások és munkálatokból véglegesen, vagy meghatározott időre kizárni.

Mindazon ajánlattevők, akik ezen hivatallal eddig üzleti összeköttetésben nem állottak, tartoznak szállítóképességüket és megbízhatóságukat azon ipar és kereskedelmi kamara által igazoltatni, melyhez telepük szerint tartoznak.

A biztosíték a részletes feltételekben megszabott arányban, az utófelülvizsgálat eredménye szerint fog visszaadlatni.

A hivatal fenntartja magának, illetve Udvarhelyvármegye alispánjának azon jogát, hogy a beérkezett ajánlatok között, az árakra való tekintet nélkül, szabadon választhasson.

Az ajánlat ivenként egy koronás bélyeggel látandó el és abba világosan és határozottan beveendő azon kijelentés, hogy ajánlattevő ugy a szerződést, mint az általános és részletes feltételeket ismeri, azokat kötelezőleg elfogadja.

Amennyiben többen együttesen (mint társ-vállalkozók) tesznek ajánlatot, már az ajánlatban megnevezendő azon egyén, a ki a munkát vezeti és a ki felhatalmaztatik, hogy a munkát társai nevében vezeti és aki a folyósított járandóságokat felvetheti.

Hacsak lehetséges, már az ajánlatban megnevezendő azok a hazai czégek, melyektől a szükséges anyagok stb. beszereztetnek. Amennyiben ez lehetséges nem volna, a szerződés kötésékor, vagy a munka megkezdésekor — ami 15 nappal a munka megkezdése előtt bejelentendő — tartozik vállalkozó 10% kötbér terhe mellett bejelenteni azon hazai ipartelepeket stb., ahonnan szükségletét fedezendi.

Műszaki iratok a székelyudvarhelyi m. kir. építészeti hivatalnál a rendes hivatalos órák alatt megtekinthetők és ugyanott ajánlati minta díjmentesen beszerezhetők.

M. kir. államépítészeti hivatal Székelyudvarhely, 1912. jan. 9. Szobolka Rezső, kir. műsz. tan.